

T O L D A L É K,

A' M A G Y A R K U R I R'

17-dik Darabjához.

a' B. Waquant Ezeredjéből egy Osztály nagy gyakorlottsággal, ágyúk és mozsár-ágyúk követésével tette a' szokott lövéseket. Ennek végzetivel egy szívvel, egy lélekkel énekeltetett el az egész gyülekezet által azon kedvelt nép-ének: **Tartsd meg Uram! Ferentz ünket.** Ezután minden Hivatalok bémutatták üdvezleteiket, Várunk zöldelő érdem borostyányival tündöklő Vezére Generális Treienfeldi **Lenk Ignátz Úr** Ő Nagyságánál: a'ki ugyan tsak minden Hivatalok választottjait pompás ebéddel megvendégelvén; a' felett a' Felsőes Fejedelmünkért, az ifjabb Magyar Királyért, Felsőes Fejedelem Ausztriai Uralkodó Házért véghetetlen elragadtatással ágyúk és mozsár-ágyúk ropogási közt a' legbuzgóbb jó kívánások öntettek ki. Estve ágyú durrogások által jel adatván, az egész Város és Vár diszesen kivilágosított: ezt követte ugyan a' Telk. Tanács rendelkezéséből a' szegényekjávára egy szép Bál.

Adja az Eg hatalmas Ura, hogy még számos Esztendőkre világosítson ezen öröm Innep nap boldogságunknak láthatarán; mellyben a' határtalanul tisztelt, és szeretett Hazánk édes Attya iránt buzgó fiúi tiszteletünk áldozatai szívünk oltárain illatozhassanak. F.

Novemb. 11-kén 1831. hunyt el Bétsben a' Ts. K. Udv. Haditanács Prezidense, és Horvát Ország Bánja, Maros Némethi és Nádoskai Gróf **G y u l a y I g n á t z**, Hadi Tárnok, Arany Gyapjas Vitéz és számos Vitézi Rendek Tagja, mint alább meglátjuk.

Gróf **G y u l a y** született Sept. 11-kén 1763-ban, Brassóban Erdélyben. Attya, Gróf **G y u l a y** Sámuel Ts. K. Feldmarschali Helytartó, egy a' hét esztendő háborúban fénylő tettei által kitűnt Hős, fiát is a' hadi szolgálatszentelte, 's ahoz képest neveltette; mellytől már 1781 az Attya Regementjében mint Kadét kezdte el a' 18 esztendő Ifjú Katonai pályáját.

Már 1783-an Al-Hadnagy, — 1784-ben Fő Hadnagy, — 1785-ben Kapitányi rangra emeltetett. — Szolgálatjában mutatott szünetlen buzgósága 's fáradhatatlan munkássága, mellyet a' hadi tudományokra fordított, magára vonta főbb Tisztjeinek figyelmét, 's már ekkor reménységet nyújtott egy benne nevelkedő jövendő Hős felől; a' minnek az elkövetkezett Török háború alatt jeles hadi tettei elég bizonyosságait adták. Még ezen háborúkiütése előtt 1788-ban általtételett Gróf

Gyula y a' 11-dik számú Banalis Hátár Regementhez, a' hol 1789-ben Már-tziusban 2-dik Májusban 1-ső Májorra, 1790-ben Oberstlieutenántá nevezetett, és az eddig Yukassevich Szabad-vállalkoztak serege, melly ezen idő ponttók fogva az ő nevét viselte az ő vezérlése alá bízott. 1791-ben ezen sereg eloszlott, 's már 1792-ben egy új az ő nevét viselő Szabad-sereg commandója bízott reá, mellynek felével 1793 a' Rajna mellé vonult. Itt mutatta ki Katonai talentomát, 's bátor lelkét ditső hadi tettei által, mellyek még élő hartz-bajtársai emlékezetében vannak, azon táborozások korkönyvében pedig örökre fennmaradnak. Ezeket 's az 1794-diki maga megkülömböztetését kívánta Ő Ts. K. Felsege a' Mária Ther. Katonai Rendje Keresztével megjutalmaztatni. 1795. Obersterré nevezetett. — 1799-ben az Ostrachi 's Stockachi tsatákban, 1800-ban az Altorfi, Möskirchi 's Ulmai verekedésekben kimutatott ditső tettei e' hír-koszorúzta Hősnek nyerték meg néki Fő Hadivezér Hertzeg Károlynak, 's az egész hadi seregnak határtalan bizodalmát. October 16 kán Therézia Rendje' Comrmandeur Keresztje, 29-kén a' Feldmarchal-Lieutenanti Hivatal jutalmazták érdemeit. 1801-ben egy Gyalog Regement Tulajdonosává, — 1806-ban Horvát-Dalmata- 's Tót-Országok Bánjává, 1813-ban Hadi-Tárnok Mesterré nevezetett ki. — Az 1813—1814-diki táborozásban vezérlette Gróf Gyula y a' Hadi Seregek 3-ik szakaszát, 's nagy részt vett minden győzödelmes Hadi-tettekben. Dresdánál hol egy erős contusiót is kapott, hosszú és kemény tsatát állott ki, — Lindenaunál a' nevezetes Lipsiai ütközet igen nehéz problémáját, okosságával 's állhatosságával fejtette meg. — Hocheim-

nál a' gyalogságot személyesen vezette az Ostromra; — Brienne-nél a' Frantziák egész jobb szárnyának tsak maga állott ellent, — és a' kemény tsatát Dienville-nél az Aube hídnak mérész és szerentsés megtámadásával eldöntötte. A' Szövetséges Fejedelmek az ő fényes érdemeinek fontosságát megesmervén; mindjárt ezen tsata után az Austriai Leopold-, az Orosz Newsky-Sándor- — a' Bavariai Max. Jósef — a' Burkus veres Sas-Rendek' nagy Keresztjével tisztelték meg. — — 1825-ban Cseh Ország, 1829-ben pedig Austria' General-Commandója bízott reá. — 1830-ban a' Ts. K. Udvari Hadi Tanáts Elölülőjének hirdettetett ki minekutánna ötlet Ő Felsege az Arany Gyapjas Vitézek közé is felvenni méltóztatott.

Mind Katonai mind Politikai Hivatalában szüntelen szeme előtt tartotta a' Kötelesség' szentségét, a' lelkiismeretességet, mellyek az ő hosszú pályáját annyi ditsőséggel tetézték. Ritka ereje, tsudaálhatatossága, szüntelen az Egész megelégedésével tudták vinni különbféle, valóban! nagy terhekkel járó hivatalait.

Azonban mind azon kotzkázató veszedelmek mellett is, mellyek között forgott egész életén keresztül, megértte Gyula y 5. Sept. 1831-ben fél százados esztendejét a' hadi Seregek közzé Iett belépésének. A' Kegyelmes és Felseges Fejedelem megemlékezett ezen napon a' ditsőségről, mellyel Gyula y 50 esztendők elforgása alatt szolgált a' Birodalomnak, és elküldvén néki a' Magy. Kir. Szent István Rend' nagy keresztjét, egy tulajdon kezével írt levélben kifejezte azon kívánságát, hogy a' Gondviselés még sokáig tartsa meg őtet a' Státus' boldogságára. Ezen szíves kívánság hangzott minden szájból min-

den felől, a' hol tsak e' jubilált Ősz érdemeit esmerték. Fájdalom! nem mehetett az telyesedésbe! — — Nov. 11-kén kiragadta őt' e' világból a' halál; 's benne a' Tsászár egy hív szolgáját, a' Hadi Sereg egy első Katonáját, a' Státus egy fő díszét vesztette el. Gyász koporsóját, mellyet, az egész résztvevő Katonai sereg, 's kivált az ő régi hartz-baj-társai könnyezve kísérték, követte az ő egyetlen egy fia, kit a' Gondviselés, minekutánna két Gyermek 's szeretett Hitvese elköltözésével fájdalmas tsapás esett érző lelkén, meg hagyott Öregsége egyetlen öröme. Ez, ki nagy reményekkel biztató 's igazi katonai lelke által Igazgatóinak figyelmét már jó eleve megnyerte, bizonyosan érzi azon kötelezetetését, mellynél fogva a' Tábornál ditsösséges névre, 's Attya' hervadhatatlan babérjaira magát méltóvá tegye!...

Báró Stipsicz Jó'sef, Magyar Ts. K. valóságos titkos Tanácsos, Lovasság Generálja, és a' Status Tanácsban a' Katonai dolgok Osztályának Directora, ki a' mult 1831-dik eszt. Sept. 16-kán Bétsben meghalálozott, Sopronban született Aug. 15-kén 1755-ben. Már jó eleve különös nagy kedvet érezvén magában a' Katonai pályához, 19 esztendő korában lépett be mint Kadét a' Tsászár nevét viselő Könnyű Iovasok Regimentjébe tudományos esméretekkel 's szükséges miveltséggel felkészülve. Nem sokára ezután 1783-ban Regiment Adjutánsává, 1786 Főhadnaggyá nevezetett ki. Majd felváltva General Gróf Colloredo, General Hertzeg Liechtenstein, Feldmarchal Gróf Hadik által Adjutánsaiknak választván ezen hivatalokban nagyokat ígérő ügyességének olly sok jeleit adta hogy II. Jó'sef Tsászár őt' 1788 Kapi-

tányságva emelte. Feldmarchal Báró Laudon Belgrád ostromlásakor ötöt vette maga mellé Adjutánsnak, hol szerentsés tetteiből már lehetett gyanítani mit fog ő nagyobb körben tehetni. Ezek tették ötöt 1789-ben Májorra, és Fővezéri Szárny-Adjutánsá. 1795-ban mint General Hertzeg Coburg General-Adjutánsa a' Neerwindeni tsatában kimutatott rettenthetellensége által nyere el Maria Therésia Rendjét — 's később Oberstlieutenanti Tisztséget. — 1794-ben midőn Ő Felsege Németalföldre a' Táborhoz ment, ötöt választotta Adjutánsának, 's Mártiusban, Obersteri rangra emelte. 1797-ben General Majorrá, majd Osztályos vezérré, 1799-ben interimális-Fő Commandírozóvá nevezetett. A' Stockachi Ütközetben nyert győzelem' fő részese lévén, 's itt kimutatott bátorsága, maga hirtelen felalálása Feldmarchal-Lieutenantá, 1801-ben pedig Feldmarchal-Lieutenant Mészáros halála által megüresült 10-ik Huszár Regiment Tulajdonosává tették ötöt. — A' Hadi Tanács-számadási General directiójától, melyre 1803-ban emeltették, elhívta ötöt az 1805-ben kiűtött háború, melynek végével General Rimontirozás-Inspectorává, azután Linzi Commandánsá, az 1809-beli Táborozáskor pedig Fő Ts. K. Hertzeg Károly mint Generalissimus mellé rendeltetett. Ugyan ezen esztendő végén Haditanátsosnak, 1810-ben valóságos titkos Tanátsosnak, 1811. Erdélyi fő hadi Kormányzónak hirdettetett ki.

1815-ban Szent István Rendje Commandeur-Keresztjével a' Haditanátsnál Vice-Elölülőséggel, 1815-ben a' Betsület Rend arany keresztjével tiszteltetett meg — 1820 Ő Felsege ötöt egy Arad Vármegyei jószággal meg ajándékozni 1721-ben, pedig Magyar Nemesek közé számláltatni méltóztatott.

1824-ben inneplett 50 esztendei szolgálatja' jubilaemán volt az a' szerentséje, hogy a' Ts. K. Leopold-Rendje nagy Keresztlével megtiszteltetett, — minekutánna Ó Felsegek a' Burkus Király a Veres Sas', — a' Siciliai Király által pedig a' Sz Jarnarius Rendje Lovagjává kineveztetett volna.

1850-ban a' Status Tanátsban a' Ratonai dolgok Osztálya Fejévé tétetett, melly körben alig munkálódott egy évig midőn a' Bétsben is elterjedt Cholera-nak hirtelen gyászos áldozatjává lett, — kípótolhatatlan vesztésével vígasztalhatatlan familiájának, mely tsak az el-Hunytnak halhatatlan ditsőségében lelli egy kis enyhülését. — Rend's igazságszeretete fáradhatatlan munkássága nyiltszíve Jóltévősége fennmaradtak a' köz hódolásban — azokat nem képes semmi pusztító nyavalya sírja rothasztó üregébe betemetni.

Kinyilatkoztatás.

Az Erdélyi Híradó mellett járó Nemzeti Társalkodó folyó esztendei Febr. 11-kén költ 6-dik számú darabjában, Erdélyi K. Kintstartói Titoknok, és a' Magyar tudós társaság tagja Gróf Kemény Jó'sef Úr neve alatt jött ki egy engemet illető tzilkely, mellyben a' nevezett Híradó és Társalkodó redactiójától történt megválásom, hazafi buzgó érzéssel és hozzám tsaknem érdemem felett bizonyított jó indúlattal ítéltetik meg ugyan, de még is az talajdonittatik nekem; mintha „ezen lépésem és a' nemzetnek tett ajánlásom változtatása tsupa személyes kedvetlenségből történt volna, valamint Klio név alatt ígért munkám kiadása valódiság nélkül tsak pusztá szó lenne.“ Egy fő rangú, mívelt lelkéről szép tudó-

mányjáról ismeretes, és ezekért köztiszteletben álló hazafitól lett ilyen forma megszóllításomat tsupa halgatással elmellőzni, szinte annyi lenne, mint igazalnak ismerni azokat, a' mik nekem hibául vagnak kiteve. — Nem terjeszkedve ki itt egyáltalában mentségére a' Híradó redactiójától lett megkülömbözésemnek, melyet a' tisztelt Gróf Úr helyheztetésemet és az ide tartozókat nem ismerve ítélt meg, tsak azt jelentem ki e' honnyi levélben is, hogy ha az Isten egészségemnek és élettemnek kedvez, azon históriai kis munkámat, melly a' Híradó mellé volt szánva, ilyen tzím alatt „Klio, Historiai Zsebkönyv 1852-re, mihelyt azzal készen leszek Kollégyomunk typográphiájában (mellynek új betűi most vagnak érkezőben) külön kiadom, megbővitve a' többek közt „Erdélynek Magyar Országtól lett elválása históriájával:“ valamint addig is a' jövő tavaszon, némelly kisebb munkáimat értekezéscimmet, elbeszéléscimmet, mellyek nagyobb részint a' Társalkodó számára készültek volt, de a' redactiótól lett megválásom miatt, abban meg nem jelenhettek, egybeszedve Honnyi Kedveskedő neve alatt közre botsátom; melly kis gyűjteményem, különösen a' szép nemnek szentelve a' szív's lélek nemesítését gyönyörködtetését és erkölts mívelését egyben foglalva tárgyazza. Mind két munkámról annak idejében bővebben fogom tudósítani a' tisztelt olvasó Közönséget. Legyen e' kinyilatkoztatásom kezes addig, hogy e' külön pályán is, a' köz jó ügyében munkás kívánok lenni. —

Kolosvárt Febr. 15-kén 1852.

Szilágyi Ferentz
Professor.

